

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«ПОЛТАВСЬКА ПОЛІТЕХНІКА ІМЕНІ ЮРІЯ КОНДРАТЮКА»

Навчально-науковий інститут фінансів, економіки, управління та права
Кафедра публічного управління, адміністрування та права

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор із науково-педагогічної роботи

 Богдан КОРОБКО
«29» серпня 2025 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«Місцеве самоврядування»
(назва навчальної дисципліни)

Підготовки

Бакалавра

(назва ступеня вищої освіти)

Освітньої програми

Публічне управління та адміністрування

(назва освітньої програми)

Спеціальності

281 «Публічне управління та адміністрування»

(код і назва спеціальності)

Полтава
2025 рік

Робоча програма навчальної дисципліни «Місьцеве самоврядування» для студентів спеціальності 281 «Публічне управління та адміністрування» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти.

Складена відповідно до освітньої програми «Публічне управління та адміністрування» 2024 року.

Розробник: Мирошніченко А.І., к.держ.упр., доцент кафедри публічного управління, адміністрування та права

Погоджено

Гарант освітньої програми

Аліна МИРОШНИЧЕНКО

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри публічного управління, адміністрування та права

Протокол від «28» серпня 2025 року № 1

Завідувач кафедри публічного управління, адміністрування та права

Інна КУЛЬЧІЙ

«28» серпня 2025 року

Схвалено навчально-методичною комісією навчально-наукового інституту фінансів, економіки, управління та права

Протокол від «29» серпня 2025 року № 1

Голова навчально-методичної комісії

Євгенія КАРПЕНКО

«29» серпня 2025 року

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, ступінь вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни
		форма здобуття освіти денна
Кількість кредитів – 6	Галузь знань <u>28 Публічне управління та адміністрування</u>	Обов'язкова
Загальна кількість годин – 180		
Модулів – 1	Спеціальність <u>281 Публічне управління та адміністрування</u>	Рік підготовки: 2-й
Змістових модулів – 2		Семестр 3-й
		Лекції 36 год.
Індивідуальне завдання – курсова робота	Ступінь вищої освіти <u>бакалавр</u>	Практичні 36 год.
		Лабораторні -
		Самостійна робота 78 год.
		Курсова робота: 30
		Вид контролю: екзамен

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної та індивідуальної роботи становить:

для денної форми здобуття освіти – 72/108

2. Мета навчальної дисципліни

Мета навчальної дисципліни «Місьцеве самоврядування» полягає в ознайомленні студентів із основними принципами формування і функціонування органів місцевого самоврядування, використання різноманітних форм участі громадян у вирішенні питань місцевого значення та їх вплив на прийняття рішень на місцевому рівні. Формування у студентів професійних компетентностей, які сприятимуть їхньому вмінню використовувати форми прямої демократії що сприятиме формуванню територіальних громад як соціальних спільнот та покращенню якості соціальних послуг в системі місцевого самоврядування

Вивчення навчальної дисципліни передбачає **формування та розвиток у здобувачів компетентностей**, визначених освітньою програмою, зокрема:

ІК Здатність розв'язувати складні спеціалізовані завдання та практичні проблеми у сфері публічного управління та адміністрування або у процесі навчання, що передбачає застосування теорій та наукових методів відповідної галузі і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

ЗК 2. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК 3. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ЗК 5 Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.

ЗК 6. Здатність працювати в команді.

ЗК 8. Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

ЗК 14. Здатність ухвалювати рішення та діяти, дотримуючись принципу неприпустимості корупції та будь-яких інших проявів недоброчесності.

СК 1. Здатність до соціальної взаємодії, до співробітництва й розв'язання конфліктів

СК 2. Здатність забезпечувати належний рівень вироблення та використання управлінських продуктів, послуг чи процесів

СК 3. Здатність забезпечувати дотримання нормативно-правових та морально-етичних норм поведінки.

3. Передумови для вивчення дисципліни

Передумовами для вивчення дисципліни є навчальні дисципліни, які мають бути вивчені здобувачами раніше, зокрема: «Вступ до публічного управління», «Комунікація та взаємодія в публічному управлінні».

4. Очікувані результати навчання з дисципліни

Результатами вивчення навчальної дисципліни є формування наступних програмних результатів, визначених освітньою програмою «Публічне управління та адміністрування»:

РН 1. Використовувати базові знання з історичних, культурних, політичних, соціальних, економічних засад розвитку суспільства.

РН 4. Знати структуру та особливості функціонування сфери публічного управління та адміністрування.

РН 5. Знати стандарти, принципи та норми діяльності у сфері публічного управління та адміністрування.

РН 6. Знати основні нормативно-правові акти та положення законодавства у сфері публічного управління та адміністрування.

РН 9. Знати основи електронного урядування.

РН 12. Уміти налагодити комунікацію між громадянами та органами державної влади і місцевого самоврядування.

РН 13. Використовувати методи аналізу та оцінювання програм сталого розвитку.

5. Критерії оцінювання результатів навчання

Критерієм успішного проходження здобувачем освіти підсумкового оцінювання може бути досягнення ним мінімальних порогових рівнів оцінок за кожним запланованим результатом вивчення навчальної дисципліни.

Мінімальний поріг рівень оцінки варто визначати за допомогою якісних критеріїв і трансформувати в мінімальну позитивну оцінку числової (рейтингової) шкали.

Сума балів	Значення ЄКТС	Оцінка за національною шкалою	Критерій оцінювання	Рівень компетентності
90 – 100	А	Відмінно	Здобувач демонструє повні й міцні знання навчального матеріалу в обсязі, що відповідає робочій програмі дисципліни, правильно й обґрунтовано приймає необхідні рішення в різних нестандартних ситуаціях. Власні пропозиції Здобувача в оцінках і вирішенні практичних задач підвищує його вміння використовувати знання, які він отримав при вивченні інших дисциплін.	Високий , що повністю забезпечує вимоги до знань, умінь і навичок, що викладені в робочій програмі дисципліни.
82 – 89	В	Добре	Здобувач демонструє гарні знання, добре володіє матеріалом, що відповідає робочій програмі дисципліни, робить на їх основі аналіз можливих ситуацій та вміє застосовувати теоретичні положення при вирішенні практичних задач, але допускає окремі неточності. Вміє самостійно виправляти допущені помилки, кількість яких є незначною.	Достатній , що забезпечує Здобувачу самостійне вирішення основних практичних задач.
74 – 81	С	Добре	Здобувач загалом добре володіє матеріалом, знає основні положення матеріалу, що відповідають робочій програмі дисципліни, робить на їх основі аналіз можливих ситуацій та використовує для рішення характерних/типових практичних завдань на професійному рівні. Додаткові питання про можливість використання теоретичних положень для практичного використання викликають ускладнення.	Достатній , конкретний рівень, за вивченим матеріалом робочої програми дисципліни.
64 – 73	Д	Задовільно	Здобувач засвоїв основний теоретичний матеріал, передбачений робочою програмою дисципліни, та розуміє постанову стандартних практичних завдань, має пропозиції щодо напрямку їх вирішень. Розуміє основні положення, що є визначальними в курсі, може вирішувати	Середній , що забезпечує достатньо надійний рівень відтворення основних положень дисципліни.

			подібні завдання тим, що розглядались з викладачем, але допускає значну кількість неточностей і грубих помилок, які може усувати за допомогою викладача.	
60 – 63	E	Достатньо	Здобувач засвоїв основний теоретичний матеріал, передбачений робочою програмою дисципліни, та розуміє постанову стандартних практичних завдань, має пропозиції щодо напрямку їх вирішень. Володіє основними положеннями на рівні, який визначається як мінімально допустимий. Правила вирішення практичних завдань з використанням основних теоретичних положень пояснюються з труднощами. Виконання практичних завдань значно формалізовано: є відповідність алгоритму, але відсутнє глибоке розуміння роботи та взаємозв'язків з іншими дисциплінами.	Середній , що є мінімально допустимим у всіх складових навчальної дисципліни.
35 – 59	FX	Незадовільно з можливістю повторного складання екзамену/ заліку	Здобувач може відтворити окремі фрагменти з курсу. Незважаючи на те, що програму навчальної дисципліни здобувач виконав, працював він пасивно, його відповіді під час практичних і лабораторних робіт в більшості є невірними, необґрунтованими. Цілісність розуміння матеріалу з дисципліни у здобувача відсутні.	Низький , не забезпечує практичної реалізації задач, що формуються при вивченні дисципліни.
0 – 34	F	Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	Здобувач повністю не виконав вимог робочої програми навчальної дисципліни. Його знання на підсумкових етапах навчання є фрагментарними. Здобувач не допущений до здачі екзамену/заліку.	Незадовільний , здобувач не підготовлений до самостійного вирішення задач, які окреслює мета та завдання дисципліни.

6. Засоби діагностики результатів навчання

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання можуть бути:

- 1) поточний контроль
 - усне опитування
 - виконання практичних робіт
 - тестування
- 2) модульний контроль
 - тестування
- 3) курсова робота

- доповідь
 - презентація
- 4) підсумковий контроль
- екзамен

7. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Теоретичні засади місцевого самоврядування

Тема 1. Теоретичні основи місцевого самоврядування

Сутність поняття «місцеве самоврядування». Історія місцевого самоврядування в Україні. Теорії, концепції та моделі місцевого самоврядування

Практичне заняття № 1.

Тема 2. Нормативно-правове регулювання місцевого самоврядування в Україні

Конституційні засади місцевого самоврядування в Україні. Нормативно-правове поле функціонування та розвитку місцевого самоврядування в Україні. Європейська Хартія місцевого самоврядування. Предмет місцевого самоврядування. Повноваження місцевого самоврядування. Власні і делеговані повноваження місцевого самоврядування. Основні засади делегування повноважень у сфері місцевого самоврядування. Контроль за виконанням делегованих повноважень у сфері місцевого самоврядування. Організаційно-правова, матеріальна і фінансова основи місцевого самоврядування.

Практичне заняття № 2.

Практичне заняття № 3.

Тема 3. Місцеве самоврядування в Україні: принципи, система, функції та гарантії

Принципи місцевого самоврядування. Система та функції місцевого самоврядування в Україні. Гарантії місцевого самоврядування в Україні

Практичне заняття № 4.

Тема 4. Міжнародні стандарти у системі місцевого самоврядування України

Європейські стандарти місцевого самоврядування. Міжнародні стандарти — норми міжнародного права. Всесвітня декларація місцевого самоврядування. Приєднання України до Європейської конвенції про основні принципи транскордонного співробітництва.

Практичне заняття № 5.

Змістовий модуль 2. Основна частина

Тема 5. Представницькі інститути місцевого самоврядування: системи виборів та повноваження.

Поняття представницьких органів місцевого самоврядування. Місцеві вибори і місцеві референдуми. Особливості місцевих виборів, порядок формування, кількість, терміни повноважень. Структура та форми діяльності представницьких органів. Залежність між кількістю жителів і кількістю представницьких органів. Представницькі органи в Україні. Підсистеми представницьких органів. Структура і форми їх діяльності.

Практичне заняття № 6.

Тема 6. Основні види виконавчих структур місцевого самоврядування їх функції.

Поняття і структура виконавчих органів. Порядок їх формування (колегіальні, одноособові, комбіновані). Терміни повноважень. Моделі – “мер-рада”, “слабкий мер – рада”, “комісія – рада”. Виконавчі органи в Україні. Виконавчі комітети, їх повноваження. Власні повноваження, делеговані повноваження. Організація роботи виконавчих органів. Відділи та управління виконавчих комітетів

Практичне заняття № 7.

Тема 7. Громади як основний елемент місцевого самоврядування

Територіальна громада як елемент системи місцевого самоврядування. Поняття територіальної громади. Види територіальної громади. Функції і повноваження територіальних громад. Статути територіальних громад. Форми діяльності місцевих громад. Загальні збори громадян за місцем проживання. Місцеві ініціативи. Громадські слухання.

Практичне заняття № 8.

Тема 8. Роль громадянського суспільства на місцевому рівні.

П'ять основних типів взаємодії влади з громадськістю: інформування, консультування, партнерство, делегування і контроль. Місцеві ініціативи як форма волевиявлення членів територіальної громади. Процедура самооподаткування населення. Громадська участь як з форм легітимації влади за допомогою відповідних громадських ініціатив. Роль та функції громадських дорадчих комітетів. Громадські слухання. Опитування громадської думки та їх види: інтерв'ю безпосередньо; інтерв'ю телефоном; опитування поштою тощо. Громадські та громадсько-професійні експертизи. Органи самоорганізації населення, їх функції. Збори громадян за місцем проживання.

Практичне заняття № 9.

Тема 9. Антикорупційні механізми в системі місцевого самоврядування

Поняття корупції в контексті місцевого самоврядування: види, причини та наслідки для громад. Нормативно-правова база антикорупційної політики в Україні: роль НАЗК, Закону «Про запобігання корупції». Повноваження органів місцевого самоврядування в антикорупційній діяльності: декларації, конфлікт інтересів та контроль за закупівлями. Інструменти запобігання корупції: електронні системи (ProZorro), громадський моніторинг та внутрішні аудит. Міжнародні стандарти: Конвенція ООН проти корупції, рекомендації GRECO та досвід ЄС у локальному рівні. Роль громадянського суспільства: антикорупційні ініціативи, гарячі лінії та роль ОСН у контролі влади. Виклики антикорупції в українських громадах: вплив децентралізації на ризики, приклади з ОТГ. Перспективи: інтеграція антикорупційних інструментів з децентралізацією та фінансуванням з ЄС. Оцінка ефективності: індикатори прозорості (Індекс сприйняття корупції) та стратегії вдосконалення.

Практичне заняття № 10.

Практичне заняття № 11.

Тема 10. Місцеве самоврядування та децентралізація. Децентралізація в Україні: проблеми та перспективи

Адміністративно територіальна реформа. Процеси децентралізації в європейських країнах. Різновиди децентралізації. Об'єднанні територіальні громади. Законодавча база щодо децентралізації. Ризики децентралізації. Особливості процесу децентралізації в Україні. Основні засади та особливості децентралізації. Типи децентралізації: децентралізації політична, адміністративна, економічна та деконцентрація. Реформа децентралізації в Україні та світі. Етапи процесу децентралізації в Україні. Законодавче забезпечення процесу децентралізації. Завершення основних етапів децентралізації. Позитивні зміни та перспективи завершення децентралізації в Україні

Практичне заняття № 12.

Практичне заняття № 13.

Тема 11. Матеріально-фінансова основа місцевого самоврядування.

Нормативна база фінансової основи місцевого самоврядування. Світовий досвід організації фінансової основи місцевого самоврядування. Місцеві бюджети. Участь держави у формуванні доходів місцевих бюджетів. Доходи і витрати бюджетів. Позабюджетні кошти місцевого самоврядування. Комунальна власність та її природа. Правовий режим майна

комунальної власності, порядок формування. Господарська діяльність органів місцевого самоврядування

Практичне заняття №14.

Тема 12. Запровадження електронного урядування на місцевому рівні

Основні інструменти електронного урядування. Платформи для електронного урядування в Україні. Досвід впровадження цифрових технологій у місцевому самоврядуванні. Перспективи розвитку е-урядування. Аналіз ефективності впровадження цифрових технологій у конкретних громадах.

Практичне заняття № 15.

Тема 13. Гендерна рівність та інклюзивне врядування на місцевому рівні

Поняття гендерної рівності в місцевому самоврядуванні: сутність, принципи та зв'язок з інклюзивним врядуванням. Нормативна база: Закон "Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків", гендерні квоти у виборах та стратегії громад. Повноваження органів МС у гендерній політиці: планування, бюджети та програми для жінок, молоді та ЛГБТ+. Інструменти інклюзії: гендерний аудит, програми протидії дискримінації та доступність для осіб з інвалідністю. Міжнародні стандарти: Стамбульська конвенція, Цілі сталого розвитку ООН (ЦСР 5) та досвід скандинавських моделей. Роль громад: гендерні ініціативи, слухання та роль НГО у формуванні політики. Виклики в Україні: гендерні стереотипи, вплив війни на вразливі групи та бар'єри в ОТГ.

Практичне заняття № 16.

Тема 14. Місьцеве самоврядування в умовах сучасних викликів

Вплив глобальних та національних криз на діяльність місцевих органів. Роль місцевого самоврядування у кризовому управлінні. Поняття кризового управління на місцевому рівні: сутність, етапи та роль самоврядування. Стратегії підвищення стійкості місцевих громад. Інструменти стійкості: кризові центри, партнерства з ДСНС та волонтерськими мережами. Виклики в Україні: вплив війни, кліматичні ризики та дефіцит ресурсів в ОТГ.

Практичне заняття № 17,18.

8. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					с.р.
	денна форма					
	усього	у тому числі				
л		п	лаб	інд		
1	2	3	4	5	6	7
Змістовий модуль 1. Теоретичні засади місцевого самоврядування						
Тема 1. Теоретичні основи місцевого самоврядування суспільства	8	2	2			4
Тема 2 Нормативно-правове регулювання місцевого самоврядування в Україні	16	4	4			8
Тема 3. Місцеве самоврядування в Україні: принципи, система, функції та гарантії	8	2	2			4
Тема 4. Міжнародні стандарти у системі місцевого самоврядування України	10	2	2			6
Разом за змістовим модулем 1	42	10	10			22
Змістовий модуль 2. Основна частина						
Тема 5. Представницькі інститути місцевого самоврядування: системи виборів та повноваження	8	2	2			4
Тема 6. Основні види виконавчих структур місцевого самоврядування їх функції	8	2	2			4
Тема 7. Громади як основний елемент місцевого самоврядування	8	2	2			4
Тема 8. Роль громадянського суспільства на місцевому рівні	8	2	2			4
Тема 9. Антикорупційні механізми в системі місцевого самоврядування	17	4	4			9
Тема 10. Місцеве самоврядування та децентралізація. Децентралізація в Україні: проблеми та перспективи	17	4	4			9
Тема 11. Матеріально-фінансова основа місцевого самоврядування	8	2	2			4
Тема 12. Запровадження електронного урядування на місцевому рівні	8	2	2			4
Тема 13. Гендерна рівність та інклюзивне урядування на місцевому рівні	8	2	2			4
Тема 14. Місцеве самоврядування в умовах сучасних викликів	18	4	4			10
Разом за змістовим модулем 2	108	26	26			56
Курсова робота					30	
Усього годин	180	36	36			78

9. Перелік питань для семінарських занять

№ з/п	Тема заняття та перелік питань	Кількість годин для денної форми
	Семінарські заняття не передбачені*	

10. Перелік питань для практичних занять

№ з/п	Тема заняття та перелік питань	Кількість годин для денної форми
1	Тема 1. Теоретичні основи місцевого самоврядування Розуміння громадянського суспільства в західній науці 1. Сутність поняття «місцеве самоврядування». 2. Історія місцевого самоврядування в Україні. 3. Теорії, концепції та моделі місцевого самоврядування	2
2,3	Тема 2. Нормативно-правове регулювання місцевого самоврядування в Україні 1. Конституційні засади місцевого самоврядування в Україні. 2. Нормативно-правове поле функціонування та розвитку місцевого самоврядування в Україні. 3. Європейська Хартія місцевого самоврядування. 4. Предмет місцевого самоврядування. 5. Повноваження місцевого самоврядування. Власні і делеговані повноваження місцевого самоврядування. 6. Основні засади делегування повноважень у сфері місцевого самоврядування. 7. Контроль за виконанням делегованих повноважень у сфері місцевого самоврядування. 8. Організаційно-правова, матеріальна і фінансова основи місцевого самоврядування.	4
4	Тема 3. Місцеве самоврядування в Україні: принципи, система, функції та гарантії 1. Принципи місцевого самоврядування. 2. Система та функції місцевого самоврядування в Україні. 3. Гарантії місцевого самоврядування в Україні	2
5	Тема 4. Міжнародні стандарти у системі місцевого самоврядування України 1. Європейські стандарти місцевого самоврядування. 2. Міжнародні стандарти — норми міжнародного права. 3. Всесвітня декларація місцевого самоврядування. 4. Приєднання України до Європейської конвенції про основні принципи транскордонного співробітництва	2
6	Тема 5. Представницькі інститути місцевого самоврядування: системи виборів та повноваження 1. Поняття представницьких органів місцевого самоврядування. 2. Місцеві вибори і місцеві референдуми. 3. Особливості місцевих виборів, порядок формування, кількість, терміни повноважень. 4. Структура та форми діяльності представницьких органів. 5. Залежність між кількістю жителів і кількістю представницьких органів. Представницькі органи в Україні. 6. Підсистеми представницьких органів. Структура і форми їх діяльності.	2
7	Тема 6. Основні види виконавчих структур місцевого самоврядування їх функції 1. Поняття і структура виконавчих органів. Порядок їх формування (колегіальні, одноособові, комбіновані).	2

	<ol style="list-style-type: none"> 2. Терміни повноважень. 3. Моделі – “мер-рада”, “слабкий мер – рада”, “комісія – рада”. 4. Виконавчі органи в Україні. 5. Організація роботи виконавчих органів. Відділи та управління виконавчих комітетів 	
8	<p>Тема 7. Громади як основний елемент місцевого самоврядування</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Територіальна громада як елемент системи місцевого самоврядування. Поняття територіальної громади. 2. Види територіальної громади. Функції і повноваження територіальних громад. Статути територіальних громад. 3. Форми діяльності місцевих громад. 4. Загальні збори громадян за місцем проживання. Місцеві ініціативи. Громадські слухання. 	2
9	<p>Тема 8. Роль громадянського суспільства на місцевому рівні</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. П'ять основних типів взаємодії влади з громадянськістю: інформування, консультування, партнерство, делегування і контроль. 2. Місцеві ініціативи як форма волевиявлення членів територіальної громади. Процедура самооподаткування населення. 3. Громадська участь як з форм легітимації влади за допомогою відповідних громадських ініціатив. Роль та функції громадських дорадчих комітетів. 4. Опитування громадської думки та їх види: інтерв'ю безпосередньо; інтерв'ю телефоном; опитування поштою тощо. 5. Громадські та громадсько-професійні експертизи. 6. Органи самоорганізації населення, їх функції. Збори громадян за місцем проживання. 	2
10, 11	<p>Тема 9. Антикорупційні механізми в системі місцевого самоврядування</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Поняття корупції в контексті місцевого самоврядування: види, причини та наслідки для громад. 2. Нормативно-правова база антикорупційної політики в Україні: роль НАЗК, Закону "Про запобігання корупції". 3. Повноваження органів місцевого самоврядування в антикорупційній діяльності: декларації, конфлікт інтересів та контроль за закупівлями. 4. Інструменти запобігання корупції: електронні системи (ProZorro), громадський моніторинг та внутрішні аудит. 5. Міжнародні стандарти: Конвенція ООН проти корупції, рекомендації GRECO та досвід ЄС у локальному рівні. 6. Роль громадського суспільства: антикорупційні ініціативи, гарячі лінії та роль ОСН у контролі влади. 7. Виклики антикорупції в українських громадах: вплив децентралізації на ризики, приклади з ОТГ. 8. Перспективи: інтеграція антикорупційних інструментів з децентралізацією та фінансуванням з ЄС. 9. Оцінка ефективності: індикатори прозорості та стратегії вдосконалення. 	4
12,13	<p>Тема 10. Місцеве самоврядування та децентралізація. Децентралізація в Україні: проблеми та перспективи</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Адміністративно територіальна реформа. 2. Процеси децентралізації в європейських країнах. 3. Різновиди децентралізації. Об'єднанні територіальні громади. Законодавча база щодо децентралізації. 4. Ризики децентралізації. Особливості процесу децентралізації в Україні. 	4

	<ol style="list-style-type: none"> 5. Основні засади та особливості децентралізації. 6. Типи децентралізації: децентралізації політична, адміністративна, економічна та деконцентрація. 7. Реформа децентралізації в Україні та світі. 8. Етапи процесу децентралізації в Україні. Законодавче забезпечення процесу децентралізації. 3 9. авершення основних етапів децентралізації. 10. Позитивні зміни та перспективи завершення децентралізації в Україні 	
14	<p>Тема 11. Матеріально-фінансова основа місцевого самоврядування</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Нормативна база фінансової основи місцевого самоврядування. 2. Світовий досвід організації фінансової основи місцевого самоврядування. Місцеві бюджети. 3. Участь держави у формуванні доходів місцевих бюджетів. 4. Доходи і витрати бюджетів. 5. Позабюджетні кошти місцевого самоврядування. 6. Комунальна власність та її природа. 7. Правовий режим майна комунальної власності, порядок формування. 8. Господарська діяльність органів місцевого самоврядування. 	2
15	<p>Тема 12. Запровадження електронного урядування на місцевому рівні</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Основні інструменти електронного урядування. 2. Платформи для електронного урядування в Україні 3. Досвід впровадження цифрових технологій у місцевому самоврядуванні. 4. Перспективи розвитку е-урядування. 5. Аналіз ефективності впровадження цифрових технологій у конкретних громадах. 	2
16	<p>Тема 13. Гендерна рівність та інклюзивне врядування на місцевому рівні</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Поняття гендерної рівності в місцевому самоврядуванні: сутність, принципи та зв'язок з інклюзивним врядуванням. 2. Нормативна база: Закон "Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків", гендерні квоти у виборах та стратегії громад. 3. Повноваження органів МС у гендерній політиці: планування, бюджети та програми для жінок, молоді та ЛГБТ+. 4. Інструменти інклюзії: гендерний аудит, програми протидії дискримінації та доступність для осіб з інвалідністю. 5. Міжнародні стандарти: Стамбульська конвенція, Цілі сталого розвитку ООН (ЦСР 5) та досвід скандинавських моделей. 6. Роль громад: гендерні ініціативи, слухання та роль НГО у формуванні політики. 7. Виклики в Україні: гендерні стереотипи, вплив війни на вразливі групи та бар'єри в ОТГ. 	2
17,18	<p>Тема 14. Місцеве самоврядування в умовах сучасних викликів</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Вплив глобальних та національних криз на діяльність місцевих органів. 2. Роль місцевого самоврядування у кризовому управлінні. 3. Поняття кризового управління на місцевому рівні: сутність, етапи та роль самоврядування. 4. Стратегії підвищення стійкості місцевих громад. 5. Інструменти стійкості: кризові центри, партнерства з ДСНС та волонтерськими мережами. 6. Виклики в Україні: вплив війни, кліматичні ризики та дефіцит 	4

	ресурсів в ОТГ.	
	Усього	36

11. Перелік питань для лабораторних занять

№ з/п	Назва питань	Кількість годин для денної форми
	Тема заняття та перелік питань *	

12. Самостійна робота

Метою самостійної роботи здобувача вищої освіти з навчальної дисципліни «Місьцеве самоврядування» є формування у студентів здатності самостійно аналізувати сучасні проблеми та напрями розвитку місцевого самоврядування, працювати з чинним законодавством України щодо децентралізації та реформування системи місцевого самоврядування, міжнародно-правовими актами (зокрема, Європейською Хартією місцевого самоврядування та стандартами Ради Європи) та практикою їх застосування, опрацьовувати наукові джерела, порівнювати різні концепції та підходи до організації та функціонування органів місцевого самоврядування, робити обґрунтовані висновки щодо шляхів реформування системи місцевого самоврядування та вдосконалення практики реалізації повноважень територіальних громад.

У процесі самостійної роботи студенти мають навчитися користуватися бібліотечними фондами та електронними базами даних, знаходити й опрацьовувати сучасну наукову, навчальну та практичну літературу, узагальнювати отриману інформацію, складати конспекти, готувати аналітичні матеріали та пропозиції, що сприятимуть глибокому розумінню тенденцій децентралізації, євроінтеграції та модернізації місцевого самоврядування.

Види самостійної роботи здобувача вищої освіти:

- опрацювання лекційного матеріалу;
- підготовка до практичних занять;
- опрацювання тем курсу, які виносяться на самостійне вивчення, за списками літератури, рекомендованими в робочій навчальній програмі дисципліни;
- підготовка до виконання модульної контрольної роботи (тестування);
- відвідування консультацій (згідно графіку консультацій кафедри);
- підготовка до складання екзамену за контрольними питаннями.

Перелік питань для самостійного вивчення студентами

№ з/п	Тема заняття та перелік питань	Кількість годин для денної форми
Тема 1. Теоретичні основи місцевого самоврядування суспільства»		
1	Ключові етапи історії місцевого самоврядування в Україні від давнини до сучасності.	2
2	Моделі місцевого самоврядування (англо-саксонська, континентальна) з прикладами.	2
Тема 2 Нормативно-правове регулювання місцевого самоврядування в Україні		
3	Нормативно-правове поле функціонування місцевого самоврядування (ключові закони).	2
4	Ратифікація та імплементація Європейської Хартії місцевого самоврядування в Україні.	2
5	Конституційні засади місцевого самоврядування в Україні.	2
6	Основні засади делегування повноважень та ризику невиконання..	2
Тема 3. Місьцеве самоврядування в Україні: принципи, система, функції та гарантії		

7	Гарантії місцевого самоврядування в Конституції та проблеми реалізації.	2
8	Основні принципи місцевого самоврядування	2
Тема 4. Міжнародні стандарти у системі місцевого самоврядування України		
9	Європейські стандарти місцевого самоврядування та їх вплив на Україну.	3
10	Процес приєднання України до Європейської конвенції про транскордонне співробітництво.	3
Тема 5 Представницькі інститути місцевого самоврядування: системи виборів та повноваження		
11	Порядок формування, терміни повноважень та структура органів.	2
12	Особливості місцевих виборів і референдумів.	2
Тема 6. Основні види виконавчих структур місцевого самоврядування їх функції		
13	Структура виконавчих органів та порядок формування.	2
14	Організація роботи органів, включаючи відділи та управління.	2
Тема 7. Громади як основний елемент місцевого самоврядування		
15	Функції та повноваження територіальних громад.	2
16	Статути громад як правові документи.	2
Тема 8. Роль громадянського суспільства на місцевому рівні		
17	Місцеві ініціативи та процедура самооподаткування.	2
18	Роль громадських слухань, опитувань та експертиз у легітимації влади.	2
Тема 9. Антикорупційні механізми в системі місцевого самоврядування		
19	Порівняйте систему ProZorro з аналогічними електронними платформами в ЄС	2
20	Проаналізуйте вплив децентралізації на корупційні ризики в ОТГ	2
21	Корупційних ризиків у бюджетному процесі громади (розробка превентивних рекомендацій)	2
22	Дослідіть роль локальних етичних кодексів у радах ОТГ: оберіть статут однієї громади (наприклад, з вашого регіону) та оцініть, наскільки він охоплює конфлікти інтересів.	3
Тема 10. Місцеве самоврядування та децентралізація. Децентралізація в Україні: проблеми та перспективи		
23	Процеси децентралізації в Європі порівняно з Україною.	2
24	Законодавча база та ризики децентралізації.	2
25	Етапи реформи децентралізації в Україні та світі.	2
26	Позитивні зміни, перспективи та рекомендації щодо подальшої децентралізації.	3
Тема 11. Матеріально-фінансова основа місцевого самоврядування		
27	Світовий досвід організації місцевих бюджетів.	2
28	Комунальна власність, її формування та господарська діяльність.	2
Тема 12. Запровадження електронного урядування на місцевому рівні		
29	Основні інструменти електронного урядування.	2
30	Досвід впровадження цифрових технологій у громадах.	2
Тема 13. Гендерна рівність та інклюзивне урядування на місцевому рівні		
31	Проаналізуйте гендерні квоти в місцевих виборах України	2
32	Порівняйте виклики гендерної рівності в Україні з досвідом скандинавських країн (наприклад, Швеція): як війна вплинула на вразливі групи, і які рекомендації для поствоєнного відновлення?	2
Тема 14. Місцеве самоврядування в умовах сучасних викликів		
33	Вплив криз (пандемія, війна) на місцеве самоврядування.	2

34	Стратегії підвищення стійкості громад.	2
35	Роль органів місцевого самоврядування у кризовому управлінні.	3
36	Перспективи післявоєнного відновлення місцевого самоврядування	3
	Усього:	78

13. Індивідуальні завдання

Курсова робота – 30 год.

Методичні рекомендації для виконання курсової роботи з дисципліни «Місьцеве самоврядування» для здобувачів спеціальності 281 Публічне управління та адміністрування, першого (бакалаврського) рівня вищої освіти денної форми навчання. Полтава: Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка», 2024. 17 с. розміщені на відповідному дистанційному курсі.

Теми курсових робіт з дисципліни «Місьцеве самоврядування»

1. Історія становлення місцевого самоврядування в Україні: етапи та виклики.
2. Порівняльний аналіз моделей місцевого самоврядування в Україні та країнах Європи.
3. Правові основи місцевого самоврядування в Україні: сучасний стан та перспективи розвитку.
4. Децентралізація в Україні: досягнення та проблеми впровадження реформ.
5. Особливості фінансування органів місцевого самоврядування: джерела та механізми.
6. Роль громад у системі місцевого самоврядування: взаємодія з органами влади.
7. Проблеми участі громадян у процесі прийняття рішень на місцевому рівні.
8. Адміністративно-територіальна реформа в Україні: вплив на місцеве самоврядування.
9. Місьцеве самоврядування у контексті Європейської хартії місцевого самоврядування.
10. Роль об'єднаних територіальних громад у розвитку регіонів України.
11. Повноваження органів місцевого самоврядування: правові аспекти та межі компетенції.
12. Вплив місцевого самоврядування на розвиток інфраструктури регіонів.
13. Інститут старости в системі місцевого самоврядування: правовий статус і повноваження.
14. Міжнародний досвід місцевого самоврядування та його адаптація в Україні.
15. Місьцеві бюджети: проблеми формування та використання.
16. Взаємодія органів місцевого самоврядування з правоохоронними органами.
17. Прозорість і підзвітність органів місцевого самоврядування: роль громадського контролю.
18. Розвиток цифрових технологій у місцевому самоврядуванні: електронне урядування.
19. Соціальна політика органів місцевого самоврядування: можливості та обмеження.
20. Механізми захисту прав місцевих громад в Україні: законодавчий аспект.
21. Роль органів місцевого самоврядування в забезпеченні охорони довкілля.
22. Гендерна рівність у місцевому самоврядуванні: проблеми та перспективи.
23. Організація роботи місцевих рад: порядок, особливості, практичні проблеми.
24. Фінансова децентралізація: виклики та можливості для місцевих громад.
25. Співробітництво громад: законодавчі основи та приклади успішних практик.
26. Правове регулювання місцевих референдумів та їх значення для громади.
27. Корупційні ризики у діяльності органів місцевого самоврядування та шляхи їх подолання.

28. Місцеве самоврядування та економічний розвиток територій: інструменти та стратегії.
29. Правовий статус комунальної власності та управління нею на рівні місцевого самоврядування.
30. Роль молоді у процесах місцевого самоврядування: механізми залучення та перспективи.

14. Методи навчання

При викладанні навчальної дисципліни «Місцеве самоврядування» застосовуються словесні, наочні та практичні методи навчання, які поєднуються з сучасними інтерактивними технологіями. Це сприяє не лише засвоєнню теоретичних знань, а й формуванню практичних навичок та *soft skills*, необхідних майбутнім фахівцям у сфері публічного управління та адміністрування. Для забезпечення ефективності освітнього процесу використовуються сучасні інструменти та обладнання, серед яких мультимедійні засоби (проектор, інтерактивна дошка, комп'ютери, веб-камери, мікрофони), а також спеціалізоване програмне забезпечення. Під час занять застосовуються Microsoft Teams, Zoom, для дистанційного навчання та консультацій, Moodle для організації навчального процесу, тестування та взаємодії зі здобувачами освіти. Для аналізу сучасної практики місцевого самоврядування використовуються Єдиний державний реєстр територіальних громад, портал децентралізації Міністерства розвитку громад та територій України, Liga:Закон. Важливим елементом є також робота з базами міжнародного досвіду, зокрема базою даних Ради Європи з питань місцевого самоврядування, та електронними бібліотеками (DOAJ, ResearchGate, Наукова бібліотека НБУ ім. Вернадського).

Словесні методи навчання застосовуються під час лекцій та практичних занять для формування базових знань. Серед них – розповідь, що дозволяє викладачу логічно та доступно викладати матеріал із прикладами з практики децентралізації, пояснення для розкриття складних адміністративних категорій, а також бесіда та дискусія, що забезпечують активну взаємодію зі здобувачами. Практичні методи орієнтовані на формування професійних навичок і включають аналіз кейсів на основі реальних програм розвитку територіальних громад, моделювання адміністративних ситуацій, складання статутів територіальних громад, розв'язання ситуаційних задач та моделювання сесій місцевих рад, а також тренінги з аналізу міжнародних стандартів Європейської Хартії місцевого самоврядування та рішень Асоціації органів місцевого самоврядування України.

Формування *soft skills* відбувається за допомогою роботи в малих групах, де здобувачі навчаються командній взаємодії, розподілу ролей та спільному прийняттю рішень. Важливими є ділові ігри та моделювання реальних професійних ситуацій, дебати й дискусії, що розвивають навички публічних виступів та аргументації. Для стимулювання творчого мислення використовуються мозкові штурми та квести, а кейс-методи дозволяють працювати з реальними прикладами з практики та шукати ефективні шляхи вирішення управлінських проблем.

Застосування поєднання традиційних і сучасних методів навчання у викладанні дисципліни «Місцеве самоврядування» дає змогу сформувати у здобувачів не лише ґрунтовні теоретичні знання, а й практичні навички, критичне мислення та здатність до ефективної комунікації, що є важливими для успішної роботи у сфері місцевого самоврядування у сучасних умовах.

15. Методи контролю

Поточний контроль успішності засвоєнням студентами навчального матеріалу може здійснюватися шляхом опитування й оцінювання знань здобувачів під час практичних занять, оцінювання виконання самостійної роботи, тестування або в ході індивідуальних співбесід зі студентами під час консультацій. Вибір конкретних форм і методів поточного контролю знань студентів залежить від викладача і доводиться до їхнього відома на першому практичному занятті.

Модульний контроль має на меті перевірку засвоєння студентом певної сукупності знань та вмінь, що формують відповідний модуль. Модульний контроль реалізується шляхом узагальнення результатів поточного контролю знань і проведення спеціальних контрольних заходів (у формі тестування), проводиться наприкінці кожного змістового модулю за рахунок аудиторних занять. На підставі результатів модульного контролю здійснюється міжсесійний контроль (атестація).

Підсумковий контроль здійснюється у формі семестрового екзамену.

16. Розподіл балів, які отримують студенти

Схема нарахування балів* з навчальної дисципліни «Місьцеве самоврядування» за видами робіт для здобувачів денної форми здобуття освіти

Види робіт/контролю	Перелік тем																	
	Практичне заняття																	
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18
Тема 1. Теоретичні основи місцевого самоврядування суспільства																		
Тема 2. Нормативно-правове регулювання місцевого самоврядування в Україні																		
Тема 3. Місьцеве самоврядування в Україні: принципи, система, функції та гарантії																		
Тема 4. Міжнародні стандарти у системі місцевого самоврядування України																		
Тема 5. Представницькі інститути місцевого самоврядування: системи виборів та повноваження																		
Тема 6. Основні види виконавчих структур місцевого самоврядування їх функції																		
Тема 7. Громади як основний елемент місцевого самоврядування																		
Тема 8. Роль громадянського суспільства на місцевому рівні																		
Тема 9. Антикорупційні механізми в системі місцевого самоврядування																		
Тема 10. Місьцеве самоврядування та децентралізація. Децентралізація в Україні: проблеми та перспективи																		
Тема 11. Матеріально-фінансова основа місцевого самоврядування																		
Тема 12. Запровадження електронного урядування на місцевому рівні																		
Тема 13. Гендерна рівність та інклюзивне урядування на місцевому рівні																		
Тема 14. Місьцеве самоврядування в умовах сучасних викликів																		
Усне опитування	1			1	1	1		1	1			1		1	1	1		
Виконання практичних завдань	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Тестування			1				1				1			1				
Виконання завдань самостійної роботи	1	1		1	1	1	1	1	1	1		1		1	1	1		1
Модульний контроль				2														2
Всього за теми	3	4		3	5	3	3	3	3		4		4	4	3	3		5
Екзамен	50																	
Всього за результатами вивчення навчальної дисципліни	100																	
Курсова робота	100																	

*В таблиці вказана максимальна кількість балів, які можна набрати за видами робіт

Шкала та критерії оцінювання відповіді за результатами усного опитування:

Бали	Критерії оцінювання
1	Питання розкрито повністю, що свідчить про відмінне засвоєння матеріалу відповідно вказаних програмних результатів навчання. Студент вільно володіє науково-понятійним апаратом.
0,5	Механічне відтворення матеріалу з деякими помилками, неточності у використанні науково-понятійного апарату.
0	Відсутність відповіді на теоретичне питання, що не дає можливість оцінити формування компетентностей та отримання програмних результатів навчання у здобувача вищої освіти.

Шкала та критерії оцінювання виконання практичних завдань:

Бали	Критерії оцінювання
1	Завдання практичної роботи виконано в повному обсязі, оформлено належним чином, у висновках відображено здатність до практичного застосування отриманих знань.
0,5	Завдання виконано не повністю або з несуттєвими помилками, висновки оформлені, але лише частково розкривають практичне завдання.
0	Практична робота не виконана або виконана з суттєвими помилками, висновки відсутні чи не мають практичного значення.

Оцінювання тестування денної форм здобуття освіти:

- кожна правильна відповідь оцінюється у фіксовану кількість балів ($0,1 \times 10 = 1$);
- правильність відповідей перевіряється відповідно до ключа тестів.

Шкала та критерії оцінювання виконання завдань самостійної роботи:

Бали	Критерії оцінювання
1	Виконання завдань самостійної роботи здійснене у повному обсязі, не містить помилок, що дає можливість оцінити формування компетентностей та отримання програмних результатів навчання у здобувача вищої освіти на високому рівні.
0,5	Виконання завдань самостійної роботи здійснене не у повному обсязі, містить несуттєві помилки, що дає можливість оцінити рівень формування компетентностей та отримання програмних результатів навчання у здобувача вищої освіти як достатній.
0	Завдання самостійної роботи не виконано та/або результати не відповідають поставленим завданням та/або завдання виконано із суттєвими помилками.

Шкала та критерії оцінювання виконання модульного контролю (тестування):

- кожна правильна відповідь оцінюється у фіксовану кількість балів ($0,2 \times 10 = 2,0$);
- правильність відповідей перевіряється відповідно до ключа тестів.

Шкала та критерії оцінювання знань здобувачів вищої освіти за результатами складання екзамену

Завдання	Бали	Критерії оцінювання
1. 2 Теоретичних питання (кожне питання макс. 10 балів)	8-10	Питання розкрито повністю та правильно, відповідь чітка, логічно послідовна, висновки самостійні з наведенням прикладів, що свідчить про високий рівень засвоєння матеріалу відповідно до програмних результатів навчання.
	4-7	Питання розкрито в цілому, відповідь містить несуттєві помилки, що свідчить про середній рівень засвоєння матеріалу відповідно вказаних

		програмних результатів навчання
	0-3	Питання розкрито з суттєвими помилками, порушена логічність викладу матеріалу, відсутні висновки, неправильно використані наукові терміни, що не може свідчити про формування компетентностей та отримання програмних результатів навчання у здобувача вищої освіти.
2. Тестування	0-30	Кожна правильна відповідь оцінюється у фіксовану кількість балів ($1 \times 30 = 30$), правильність відповідей перевіряється відповідно до ключа тестів.

Шкала і критерії оцінювання результатів виконання та захисту курсових робіт

Виконання		Захист
змістової частини	оформлення	
0-50	0-10	0-40

Примітка: * форма таблиці може змінюватися в залежності від спеціальності

Захист курсової роботи є *обов'язковим*.

За умови відсутності хоча б однієї частини чи інших складових елементів, передбачених методичними рекомендаціями, курсова робота *до захисту не допускається*.

Критерії оцінювання знань студентів за результатами підготовки та захисту курсової роботи

Змістова частина	
36-50	Робота повністю відповідає вимогам Методичних рекомендацій кафедри. Актуальність теми чітко обґрунтована, мета та завдання сформульовані коректно й логічно пов'язані з розділами. Об'єкт і предмет дослідження визначені точно. Проведено глибокий теоретичний аналіз з опорою на сучасні вітчизняні та закордонні джерела (не менше 25–30 позицій, з яких щонайменше 5–7 англомовних видань 2021–2025 рр.). Практичний розділ містить ґрунтовний аналіз емпіричних даних, статистики, нормативних актів, порівнянь з міжнародним досвідом. Висновки та пропозиції конкретні, обґрунтовані, чітко корелюють із поставленими завданнями, мають практичну цінність для вдосконалення публічного управління в Україні.
21-35	Робота відповідає вимогам Методичних рекомендацій. Актуальність, мета, завдання, об'єкт і предмет визначені правильно. Теоретичний аналіз ґрунтовний, використано переважно сучасні джерела (не менше 20, з них 3–5 закордонних). Практичний розділ містить аналіз стану проблеми, але окремі аспекти розкриті недостатньо глибоко. Висновки та рекомендації обґрунтовані, але окремі пропозиції могли б бути більш конкретними чи переконливими.
6-20	Робота в цілому відповідає вимогам. Актуальність теми обґрунтована, мета й завдання сформульовані, але можуть містити неточності. Теоретичний аналіз виконаний на середньому рівні, переважно на основі вітчизняних джерел, закордонних – недостатньо. Практична частина містить аналіз, проте він поверхневий або неповний. Висновки правильні, але не завжди чітко пов'язані з поставленими завданнями, рекомендації частково непереконливі.

0-5	Робота не відповідає вимогам Методичних рекомендацій до виконання курсових робіт. Тема розкрита частково або не розкрита. Актуальність не обґрунтована або аргументація формальна. Мета, завдання, об'єкт і предмет сформульовані нечітко чи помилково. Теоретичний аналіз поверхневий, використано переважно застарілі або недостатню кількість джерел. Практична частина відсутня чи не відповідає темі. Висновки та пропозиції некоректні, не пов'язані з дослідженням або відсутні.
Оформлення	
9-10	Повна відповідність вимогам Методичних рекомендацій: правильна структура, обсяг розділів, оформлення титульного аркуша, змісту, списку літератури (ДСТУ 8302:2015), посилань у тексті, таблиць, рисунків, додатків. Текст чіткий, стислий, без стилістичних і граматичних помилок. Ілюстративний матеріал виконаний професійно, має високу наочність.
6-8	Загальне оформлення відповідає вимогам, але є окремі незначні відхилення (невеликі стилістичні чи технічні помилки, неточності в оформленні посилань або ілюстрацій). Ілюстративний матеріал присутній і розкриває зміст, але може бути недостатньо наочним.
3-5	Матеріал структурований, в цілому відповідає вимогам Методичних рекомендацій до виконання курсових робіт в частині оформлення, однак викладений не стисло, не чітко, текст містить граматичні та/або стилістичні помилки. Ілюстративний матеріал присутній, але недостатньо якісний чи неповний.
0-2	Структура та оформлення роботи в цілому не відповідають вимогам Методичних рекомендацій до виконання курсових робіт. Матеріал викладено нечітко, не стисло, текст містить значну кількість граматичних та/або стилістичних помилок. Ілюстративний матеріал не сприяє розкриттю та доповненню змісту роботи.
Захист	
31-40	Здобувач під час захисту демонструє вміння застосовувати глибокі теоретичні знання для практичного вирішення актуальних питань; вільно формулює основні положення роботи та дає правильні, змістовні, розгорнуті, логічно побудовані відповіді на питання; вільно, на високому рівні обґрунтовує рішення поставлених у роботі завдань; повністю та глибоко володіє матеріалом. Відповіді можуть містити незначні неточності, які здобувач зумів повністю виправити після того, як на них було акцентовано увагу з боку членів комісії. Високий рівень якості доповіді: доповідь логічна, послідовна, змістовна (5–7 хв.). Захист супроводжується необхідними наочними матеріалами, які розкривають сутність роботи, здобувач вміло оперує ними.
21-30	Здобувач під час захисту в цілому демонструє вміння застосовувати теоретичні знання для практичного вирішення актуальних питань; вільно формулює основні положення роботи, володіє матеріалом та обґрунтовує рішення поставлених у роботі завдань на середньому рівні. Відповіді на питання повні, логічні, але містять незначні неточності, які здобувач не зумів повністю виправити після того, як на них було акцентовано увагу з боку членів комісії. Рівень якості доповіді середній: доповідь логічна, послідовна, змістовна, з незначними неточностями. Захист супроводжується необхідними наочними матеріалами, які в цілому розкривають сутність роботи, здобувач оперує ними на середньому рівні.
11-20	Здобувач під час захисту володіє змістом роботи та обґрунтовує запропоновані рішення поставлених у роботі завдань на достатньому рівні, доповідь прочитана за текстом. Відповіді на запитання нечіткі, неповні, порушена логічність їх викладення, містять помилки та неточності, які здобувач не зумів

	виправити після того, як на них було акцентовано увагу з боку членів комісії. Рівень якості доповіді достатній: доповідь в цілому логічна, послідовна, однак не повною мірою розкриває зміст роботи, містить неточності та/або помилки. Захист супроводжується необхідними наочними матеріалами, які недостатньо повно розкривають сутність роботи, здобувач оперує ними невпевнено, але на достатньому рівні.
0-10	Здобувач під час захисту не володіє або частково, на низькому рівні володіє змістом роботи, не демонструє здатність обґрунтувати рішення поставлених у роботі завдань; доповідь прочитана за текстом, викладена нечітко та невпевнено. Відповіді на запитання відсутні, фрагментарні або із суттєвими помилками, які здобувач не зумів виправити після того, як на них було акцентовано увагу з боку членів комісії. Рівень якості доповіді низький: у доповіді порушена логічна послідовність викладення основних положень дослідження, не розкривається зміст роботи, доповідь містить суттєві помилки. Захист супроводжується наочними матеріалами, які не розкривають зміст роботи, здобувач ними не оперує, або необхідні наочні матеріали відсутні.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

100-бальна рейтингова система оцінювання	Оцінка за шкалою ECTS	Оцінка за національною шкалою
		для екзамену, диференційованого заліку, курсової роботи, практики
90 – 100	A -відмінно	5-відмінно
82-89	B -дуже добро	4-добре
74-81	C -добре	
64-73	D -задовільно	3-задовільно
60-63	E -достатньо	
35-59	FX - незадовільно з можливістю повторного складання	2-незадовільно
0-34	F - незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	

Правила модульно-рейтингового оцінювання знань

Загальна трудомісткість дисципліни – 100 балів, із них до 50 балів студент може отримати впродовж семестру, решта 50 балів припадає на підсумковий контроль.

1. Поточний контроль. Бали, отримані впродовж семестру, за видами навчальної діяльності розподіляються наступним чином (розподіл орієнтовний):

- робота на практичних заняттях (відповіді на практичних заняттях, а в разі їх пропусків з поважної причини – індивідуальні співбесіди на консультаціях за темами відповідних практичних занять та самостійної роботи) – до 50 балів);

Присутність на лекціях та на практичних не оцінюється в балах. Пропуски занять підлягають обов'язковому відпрацюванню в індивідуальному порядку під час консультацій. Пропущене заняття має бути відпрацьоване впродовж двох наступних тижнів, при тривалій відсутності студента на заняттях з поважної причини встановлюється індивідуальний графік відпрацювання пропусків, але не пізніше початку екзаменаційної сесії. Допуск до екзамену при наявності рейтингової оцінки не менше 25 балів.

2. Підсумковий контроль Підсумковим контролем є екзамен. Він здійснюється відповідно до вимог «Положення про організацію освітнього процесу в Національному університеті імені Юрія Кондратюка».

17. Методичне забезпечення

1. Мирошниченко А.І. Методичні рекомендації для підготовки до практичних занять та самостійної роботи навчальної дисципліни «Місьцеве самоврядування» для студентів спеціальності 281 «Публічне управління та адміністрування». Полтава, 2024, с.24
2. Мирошниченко А.І. Методичні рекомендації до виконання курсової роботи з навчальної дисципліни «Місьцеве самоврядування» для студентів спеціальності 281 «Публічне управління та адміністрування». Полтава, 2024, с.17
3. Мирошниченко А.І. Курс лекцій з дисципліни «Місьцеве самоврядування» для здобувачів вищої освіти спеціальності 281 «Публічне управління та адміністрування». Полтава: Національний університет імені Юрія Кондратюка. Полтава, 2024. 92 с.

18. Рекомендована література Базова

1. Local Government Management / N. A. Valcik, T. J. Benavides (eds.). – New York: Routledge, 2023. – 320 p. URL: <https://www.routledge.com/Local-Government-Management/Valcik-Benavides/p/book/9780367029036>
2. Mandelker, D. R. State and Local Government in a Federal System / D. R. Mandelker, D. Netsch, P. Salsich et al. – 9th ed. – Durham, NC: Carolina Academic Press, 2022. – 1012 p. URL: <https://cap-press.com/books/isbn/9781531014872/State-and-Local-Government-in-a-Federal-System-Ninth-Edition>
3. State and Local Government / A. O'M. Bowman, R. C. Kearney, C. Scavo. – 11th Edition. – Boston: Cengage Learning, 2021. – 512 p. URL: <https://www.cengage.com/c/state-and-local-government-11e-bowman-kearney-scavo/9780357367407>
4. Tools for Decision Making: A Practical Guide for Local Government / D. Ammons. – 3rd Edition. – New York: Routledge, 2021–2022. – 528 p. URL: <https://www.routledge.com/Tools-for-Decision-Making-A-Practical-Guide-for-Local-Government/Ammons/p/book/9780367654320>
5. Адміністративне управління територіальними громадами : навч. посіб. / В.М. Бабаєв та кол. авт. - Харків : ХНУМГ ім. О.М. Бекетова, 2022. - 292 с.
6. Білоус-Осінь Т. І. Децентралізація публічної влади : навчально-методичний посібник. / Т. І. Білоус-Осінь. - 2021. - 50 с.
7. Бюджетний процес в органах місцевого самоврядування / Центр інформаційних та аналітичних технологій : навч. посіб. - К., 2024. - 364 с.
8. Васильєва Н. В., Гринчук Н. М., Дерун Т. М., Куйбіда В. С., Ткачук А. Ф. Міський бюджет і фінансове забезпечення об'єднаної територіальної громади: навч. посіб. / [Н. В. Васильєва, Н. М. Гринчук, Т. М. Дерун, В. С. Куйбіда, А. Ф. Ткачук] – К.: – 2017. – 119 с.
9. Державна влада та місьцеве самоврядування: теорія і практика : посіб. для підгот. до іспиту / [О. Ю. Лялюк, І. І. Бодрова, В. О. Величко та ін.]. – Харків : Право, 2025. – 264 с
10. Історія та теорія місцевого самоврядування: навч. посібн. / О. М. Руденко І. В. Козюра, Н. В. Ткаленко, В. Г. Маргасова. – Київ : Кондор-Видавництво, 2024. – 226 с.
11. Місьцеве самоврядування в Україні. Актуальне законодавство та судова практика. – Київ : «Центр учбової літератури», 2021. – 452 с.
12. Покатаєв П. С. Основи публічного управління та адміністрування : навч. посіб. для здобувачів спеціальності 281 «Публічне управління та адміністрування» / П. С. Покатаєв, М. А. Латинін, С. В. Степаненко, Г. П. Пасемко, О. М. Таран. – Харків : ТОВ «Оберіг», 2024. 240 с.
13. Посібник для керівництва органів місцевого самоврядування щодо побудови системи інституційної доброчесності. USAID, 2022. – 92 с.

14. Практичний посібник з питань формування спроможних територіальних громад. Київ: Асоціація міст України, 2020. 140 с.
15. Трещов, М.М. Сучасні інструменти розвитку громад: навч. посіб. / М.М. Трещов, А.Ю. Мунько. - Дніпро : ДДУВС, 2023. 328 с. URL: <https://er.dduvs.edu.ua/handle/123456789/11496>
16. Шевченко, С.О. Управління місцевими фінансами в умовах децентралізації влади : навч. посіб. / С.О. Шевченко, М.М. Трещов, А.Ю. Мунько. - Дніпро : ДДУВС, 2022. - 392 с.

Допоміжна

1. Amelicheva, L., Martyniuk, O., Pyroha, I., Qaracayev, C., & Myroshnychenko, V. (2021). Implementation of constitutional human rights and social guarantees of security in the context of digitalization. *Amazonia Investiga*, no. 10 (45), pp. 265–271.
2. Barvinenko, V., Hedulianov, V., & Mishyna, N. (2023). Ukrainian local government, human rights protection and Council of Europe standards: the principle of subsidiarity. *Baltic Journal of Economic Studies*, 9(5), 42-47.
3. Korchynska O., Yaremko I. , Bilyk O., Dorosh I , Myroshnychenko A. Public Administration Tools for Building Local Communities: Challenges and Opportunities. *OIDA International Journal of Sustainable Development*, Vol 18. Issue 11, 2025 Pg. 45-56 URL:<https://oidaijsd.com/wp-content/uploads/2025/07/18-11-04-03-UR3-25-OK.pdf>
4. Rudenko O., Zaika O., Varynskyi V., Kulchii I., Myroshnychenko A. Digitization of local self-government based on the use of artificial intelligence in the context of sustainable development. *Edelweiss Applied Science and Technology*. 2024. Vol. 8 № 6. URL: <https://learning-gate.com/index.php/2576-8484/article/view/2263>
5. Воронов М. Інститут старости у системі муніципального права України. Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія «Право». 2017. Вип. 23. С. 50–53.
6. Кобрин В. С. Муніципальні конфлікти між органами та посадовими особами місцевого самоврядування: засоби запобігання та практика врегулювання. *Український часопис конституційного права*. 2022. № 1. С. 21- 34.
7. Кравців В., Сторонянська І. Територіальні громади в умовах децентралізації: ризики та механізми розвитку: монографія. Львів: ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долишнього НАН України, 2020. 531 с.
8. Мирошниченко А.І. Імплементация Европейського досвіду у практику сучасного публічного управління України. Збірник наукових праць Університету державної фіскальної служби України. – випуск 1-2, 2020, С.222-238 <https://journals.dpu.kyiv.ua/index.php/collectioneconomy/article/view/412/395> (НМБД, фахова Б)
9. Мирошниченко А.І., Нікуліна Є.В. Молодь як рушійна сила в органах державної влади та місцевого самоврядування. *Публічне управління і адміністрування в Україні*. 43, 2024, С.129-132 URL: <https://pag-journal.iei.od.ua/archives/2024/43-2024/21.pdf>
10. Мирошниченко, А. Трансформаційні зміни процесу становлення системи публічного управління України. *Дніпровський науковий часопис публічного управління, психології, права*, 2025. Випуск 2, 23–28, doi: <https://doi.org/10.51547/ppp.dp.ua/2025.2.4>
11. Мищак І. Реформа децентралізації в Україні: основні тенденції та перспективи завершення. *Конституційний процес в Україні: політико-правові аспекти*. 2021. № 2 (82). С. 3–7.
12. Місцеве самоврядування як чинник стійкості тилу : аналіт. доп. / [В. Г. Потапенко, В. О. Баранник, Н. В. Бахур та ін.] ; за ред. В. Г. Потапенка. – Київ : НІСД, 2023. – 54 с. – <https://doi.org/10.53679/NISS-analytrep.2023.023>.
13. Мішина Н.В. Організаційна форма місцевого самоврядування «рада – голова». *Наукові праці Національного університету «Одеська юридична академія»*. Одеса, 2022. Т. 30. С. 26-32.
14. Павленко І., Даниляк О., Макаров Г. Нормативно-правове забезпечення та управління виборчим процесом – оцінка ефективності та рекомендації (за підсумками

виборчої кампанії – 2020). К.: НІСД, 2021. URL: https://niss.gov.ua/sites/default/files/2021-09/analytrep_03_2021.pdf

15. Чернеженко О.М. Конституційне регулювання місцевого самоврядування в державах-учасниках Європейського Союзу: монограф. Київ : Видавництво Ліра-К, 2020. 316 с.

19. Інформаційні ресурси

1.	Сторінка	курсу	на	платформі	Moodle:
	https://dist.nupp.edu.ua/course/view.php?id=4841				
2.	Веб-сайт Верховної Ради України – http://www.rada.gov.ua				
3.	Веб-сайт Президента України – https://www.president.gov.ua/				
4.	Веб-сайт Кабінету Міністрів України – https://www.kmu.gov.ua/				
5.	Веб сайт Децентралізація – https://decentralization.ua/				
6.	Веб-сайт Національної Бібліотеки України імені Ярослава Мудрого – https://nlu.org.ua/				
7.	Веб-сайт ООН – https://www.un.org/				
8.	Веб-сайт ЄС – https://www.eeas.europa.eu				
9.	Веб-сайт Ради Європи – https://www.coe.int/en/web/portal/home				
10.	Науково-технічна бібліотека Національного університету «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка» – https://lib.nupp.edu.ua/				